

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuißimiè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1634

De Feria sexta in Parasceue. IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40262

16 Post lotionem, Superior, vel qui alijs abluit pedes, lauat manus, & abtergit alio linteo: deinde rediens ad locum, ubi prius fuerat, accipit Pluuiiale, & c. stans capite detecto ^f dicit, & c.

e Stans capite detecto.] In medio scilicet ante Altare.

f Dicit.] Manibus iunctis, vt alijs notauimus, tenentibus librum Diacono & Subdiacono. Orationes cum Versibus additæ sunt à Pio V. ex Ordine Romano.

17 Finitis omnibus, vel exiit ubi ibidem Superior, vel redit in Sacristiam ordine quo venerat.

18 De hoc Mandato cum Euangelio Missæ huius diei meminit *Ordo Romanus*. Ablutio verò pedum habetur apud *August. Epist. 119.* & *Cyprian. Sermonem de hac re.* fitque ad humilitatem Christi imitandam, & ad munditiam animæ designandam, *Rupert. lib. 5. cap. 20.* Vnde & antiquitus

reconciliabantur Deo hac die penitentes. S. Gregorium firmasse Decretum lotionem hanc, scribit *Alph. Villegu in Flore Sanctorum.*

19 De oleis sacris nihil Missale neque nos loquimur, ad Pontificale spectant. intereà lege *Durand. libro 6. cap. 74.*

20 Hora commodiore, post Vesperas, deferantur particulæ supra referuatæ pro infirmis cum luminibus, Superpelliceo & Stola alba adhibitis, ad locum ubi reseruata fuit Hostia consecrata; nisi aliud exigat laudabilior consuetudo: & ostiolum Tabernaculi, in quo ordinariè asseruari solent, maneat apertum, ne populus ibi adoret quod non adest amplius.

De Feria sexta in Parasceue. I X.

1 Institutorem Feriæ Parasceues, facit sanctum Paulum *Chrysostom. Homil. 1. de Cruce & latrone*, quæ præparationem significat. Cæna pura dicta

est apud *Irenæum lib. 5. cap. 23.* id est, sine azymis, vt explicat *Baron. anno 34.* cuius Rubricas cum augmento minutiorum nunc explicabimus.

2 a Finita Nona, Sacerdos & ministri induti paramenti nigri coloris, sine luminaribus & incenso ^b procedunt ad Altare: & c. ante illud prostrati aliquamdiu orant. Interim Acolythy vnâ tantum ^d tobuleam extendunt super Altare. Sacerdos cum ministris facta oratione ascendit ad Altare, & c. osculatur illud in medio; deinde Lectorem accedit ad legendum Prophetiam in loco ubi legitur Epistola, & incipiteam ^f sine titulo: quam etiam Sacerdos legit submissa voce apud Altare in cornu Epistolæ.

a Finita Nona.] Notat hoc *Rupert. lib. 6. cap. 4.* Quia hora nona expirauit Christus, ad cuius quasi funus nos accedimus cum Nicodemo, & alijs, *Du-*

rând. lib. 6. cap. 77. neque enim hac die Missa dicitur, ex *Innocen. I.* qui percussio pastore, dispersi sunt Apostoli, & vsque ad diem I. schætis in tristitia

tristitia ieiunauerunt, de *Consec. d. 3. Sabbato*. Præterea celebrare non conuenit, cum hac die seipsum obtulerit Christus, *Alcuinus*. quod si Missam eam appelles, ea est more Apostolorum, ait *Amalar. lib. 4. cap. 20.* quod tamen non placet, cum hodie nulla sit consecratio, & Missa sit præsanctificatorum. Nona uero cum alijs præcedentibus Horis sine lumine dicitur.

b *Procedunt ad Altare.*] Altare erit nudum cum Cruce velata uelo nigro, ita ut suo tempore faciliè queat detegi; & candelabris sex obscuri potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba, extinctis: gradus eiusdem nudi erunt, sed tamen bene mundi pro Sacerdotis prostratione. Credentia simplex linteo cooperta in superiori tantum parte, cum necessarijs tantum ad Officium, nempe bursa cum Corporali & purificatorio, ampullis uini & aquæ, uase uireo ad ablutionem digitorum, ut infra, Missalibus duobus & cussino, mappa longa pro Altari, uelo longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera

communi. Procedunt igitur, præeuntibus Acolythis sine candelabris, cum paramantis, ut in *1. par. tit. 19. numero 6. & 7.* uno post alium ministro, ut ad Missam.

c *Ante illud prostrati.*] Conuenit, ut sub eorum capitibus ponantur cussini coriacei, uel simplices, non tamen de ijs qui sunt ad usum Missalis in Altari. Prostrationis meminit *Ordo Romanus*, neque idè vestiri debent gradus Altaris panno nigro, qui sapit solemnitatem.

d *Tobaleam extendunt.*] Ita *Ordo Romanus*, quæ Sindorem monumenti significat, *Durand. lib. 6. cap. 77.* & præterea Missale cum cussino super Altare apertum collocatur.

e *Osculatur illud.*] Indicat *Ordo Romanus*, ut initio Missæ fieri solet.

f *Sine titulo.*] Titulus est caput lectionis; & sine capite sumus, cum Christus occiditur, hoc est representatiuè, hac die, *Honor. in Gemma libro 3. cap. 89.* nec in fine Lector osculatur manum Celebrantis. Tractus primus habetur in *Antiphonario Gregoriano*; sed *Alcuinus* putat, nuperimè tunc fuisse compilatum.

3 Finito Tractu, Sacerdos in cornu Epistole dicit, Oremus. Diaconus, Flectamus genua, & Subdiaconus, Leuate.

Non dicitur *Dominus uobiscum* hodie; quia, moriente summo Sacerdote, cessant Officia Sacerdotis, *Honor. ubi supra cap. 95.* frequentius dicitur, *Flectamus genua*, quod etiam docet *Ordo Romanus*, ad augmentandam humilitatem, *Hugo Victorin. de Spec.*

Miss. obseru. cap. 20. Diaconus genuflectit ante alios dicens, *Flectamus genua*; Subdiaconus ante alios surgens dicit, *Leuate.* solus stat Celebrans. Ad Orationem Ministri stant, ut in Missa. Oratio uerò hæc non habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

4 Subdiaconus in tono Epistole similiter sine titulo cantat sequentem Lectionem.

Prima Lectio ex Prophetis, secunda ex Pentateucho Moysis; quia lex & propheta Crucem Christi prænuntiarunt, *Rupert. lib. 6. cap. 5.* & duæ Lectiones innuunt, pro duobus populis obire Christum, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 89.* Lectio Exodi vicinior

est Passioni, in qua mentio de illi est: *Os non comminuetis ex eo, Durand. loco citato.* & ideo secundo loco legitur, quamvis sit antiquior Lectio-
ne Osee.

Subdiaconus in fine non osculatur manum Celebrantis.

5 Finito Tractu, dicitur Passio & super nudum pulpitem: quam Celebrans ^h submissa voce legit in cornu Epistolæ.

Tractus secundus habetur in *Antiphonario Gregoriano.*

g *Super nudum pulpitem.*] Nudato Christo in Cruce omnia nuda sunt, & Scripturæ reuelatæ, *Duran. ibidem.* in eodem pulpito, vel in tribus, ad maiorem commoditatem, in cornu Euangelij, in plano Cappellæ, legitur seu cantatur Passio à tribus Diaconis inducis Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali nigra, cum Manipulo, ex *Carimon. Pap. lib. 2. cap. 39.* qui procedunt de Sacristia hoc ordine, ut, qui Euangelistam refert, librum deferat ante pectus, & sit primus; quem sequitur ille, qui Turbam; postremò, qui Christum: omnes manibus iunctis. factis autem debitis reuerentijs Altari, accedunt ad cantandum, medium locum relinquentes agenti personam Christi, & dextram Euangelistæ. Romæ communior usus est, ut Euangelista medium teneat locum, & illius dextram ille qui Christum repræsentat; & in Cappella Papæ vnus tantum adhibetur liber, in quo tres Cantores singillatim cantant quæ cantare debent: quo fit, ut Euangelista, qui plus alijs cantat, medium quoque teneat locum. Alij adhibent tres libros, ut commodius cantent. *Carim. Episcop. lib. 2. cap. 21.* meminit vnus tantum libri, & quoad locum non

tollit consuetudinem Ecclesiarum, Non probatur illa distributio Passionis inter Celebrantem, Diaconum & Subdiaconum, ita ut Celebrans vice Christi loquatur, & Subdiaconus Turbarum. Si desint ministri, solus Diaconus cantare debet totam Passionem, & partem finalem eiusdem, addito deinde ministerio Subdiaconi & Acolythorum, ut fit ad Euangelium. Pulpiti verò vox à sancto *Cypriano* usurpatur *Epist. 33.* pro loco Euangelij. Vide supra *part. 2. tit. 6. num. 5. pagina 129.*

h *Submissa voce legit.*] Stans paulò versus Cantores, & astantibus Ministris, ut ad Introitum Missæ; sed cum legit ipse, *tradidit spiritum*, nondum tamen genuflectit, quia non legit in cornu Euangelij, ut in alijs Missis. Lecta verò etiam postrema parte in eodem cornu, quæ vicem gerit Euangelij, conuertit se ad Cantores Passionis, ex *Carimon. Papa loco citato cap. 39.*

6 Dicitur autem Passio sine salutatione, & sine incenso, *Ordo Romanus.* Passionis secundum Ioannem est mentio in *Sacramentario*: & quia vltimus scripsit, & quia interfuit, ideo legitur hodie, ex *Rupert. lib. 6. cap. 6.*

7 Ad ea verba Cantorum, *tra didit spiritum*, omnes quidem genuflectunt, sed

sed Celebrans & alij versus Altare, Diaconi Cantores versus librum; signumque surgendi post pausam datur à Diacono, qui Euangelistam agit, eo ipso quod surgit, vt in *Carimon. Episc. lib. 2. cap. 25.* Pausa erit vnius Patris

noster, vt in Cappella Papæ, *Carimon. Marcell. lib. 2. cap. 39.* quare non placet dari signum à Celebrante, manu cum strepitu super librum deposita. Fit autem prædicta genuflexio ambobus genibus in terra positis.

8 Quod sequitur, legitur in tono Euangelij: & dicitur, *Munda cor meum, sed non petitur benedictio, & non deferuntur luminaria, neque incensum, & Celebrans in fine non osculatur librum.*

Diaconus reliqua facit de more vt ad Euangelium, non tamen signat librum, neque se ipsum. Acolythis medium tenent Subdiaconum, qui

sustentat librum. Fiunt enim velut exequiæ defuncto Christo in tristitia & mœrore, *Alcuin. & communiter aly.*

9 Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, incipit absolute.

Ministri stant post Celebrantem vt in Missa. Orationes autem pro omnibus fiunt, quia pro omnibus orauit Christus in Cruce, ex *Alcuino.* habentur in *Ordine Romano*, & in *Sacramentario Gregoriano*; imò Cælestinus I. earundem meminit *Episc. 1. ad Episcopos Gallia*, & habentur in *Ambrosiano ritu*, ex *Pamelio.* Celebrans dicit monitionem primam manibus iunctis, Orationem verò manibus extensis; neque vquam genuflectit, vt in 2. par. tit. 5. numero 5. pag. 123. dictum est, & sic deinceps vsque ad finem Orationum.

10 Ad monitionem pro Iudæis non respondetur Amen. Quid mysterij querunt hoc loco? neque in præcedentibus monitionibus respondetur Amen: non enim est Oratio, sed monitio ad orandum. Omittitur autem *Oremus*, quia oratur pro ijs vtrumque non saluandis, nisi in fine mundi, *Durand. loco citato cap. 77.* Item non flectuntur genua, ex *Sacramentario Gregoriano*; quia ij genibus flexis illuserunt Christo, *Alcuin. secutus Ordinem Romanum.*

11 Completis Orationibus, Sacerdos deposita casula accedit ad cornu Epistolæ, & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit à Diacono Crucem iam in Altari præparatam: quam versa facie ad populum, à summitate parum discooperit, incipiens solus Antiphonam, *Ecce lignum crucis. ac deinceps in reliquis iuuatur in cantu à ministris vsque ad Venite adoremus. Choro autem cantante, Venite adoremus, omnes se prosternunt, excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli eiusdem cornu Epistolæ: & discooperiens brachium dextrum Crucis, eluensq; eam paulisper, altius quàm primo incipit, Ecce lignum crucis, alijs cantantibus, & adorantibus,*

vt

ut supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris, & discoperiens Crucem totaliter, ac eleuans eam, tertio altius incipit, Eleu lignum crucis, alijs cantantibus, & adorantibus, ut supra.

i *Discoperit.*] Velum aufertur à Cruce, ut quod Iudæis tectum erat, nobis reueletur, *Rupert. lib. 6. cap. 20.* Item, quia nudatur Christus in Cruce, *Duran. loco citato.* ubi docet, ter discoperiri Crucem, quia paulatim prædicatus est Christus Crucifixus, primò in angulo Iudæorum, postea palam, deinde ante medium Altaris, id est in medio Gentium.

l *Eleuansq;*] Ostensio ligni Crucis in hac die erat in usu in Ierusalem tempore S. Paulini Nolani, ex *Francioto in Obseruat. myster. anni.* Eleuatur etiam Crux ter ad honorem, con-

tra tres illusiones Christi, in atrio Principis, in Prætorio, in Caluarie. Fit prostratio, non tamen usque ad terram, sed genibus flexis, & capite valde demisso. Salutatur & adoratur ter cum genuflexione; & tertia vice prosternimur, ut eam osculemur, ut nimirum Christum Crucifixum omni humilitate veneremur, & easdem tres illusiones compensemus, *Duran. ibidem.* Nota aduerbium *altius* concordare etiam cum verbo *incipit*, uedum cum verbo *eleuans*, ita ut & uocem & Crucem eleuet altius Sacerdos unà simul.

12 *Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum m ante Altare preparatum, & genuflexus ibidem eam locat: mox n depositis calceamentis accedit ad o adorandam Crucem, ter genua flectens antequam eam deosculetur. Hoc facto reuertitur, & accipit calceamenta, & cassulam. Postmodum ministri Altaris, deinde alij Clerici & laici, bini & bini, ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant. Interim, dum fit adoratio Crucis, & cantantur impropria, & alia que sequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit, hoc modo. Duo cantores in medio Chori cantant, &c.*

m *Ante Altare preparatum.*] Portat celebrans Crucem sine ulla inclinatione facta Altari. Acolythi, dum denudatur Crux, extendunt tapete pulchrum cum cussino pretioso, & velo longo albo supra gradus Altaris versus planum Cappellæ. genuflexus Celebrans ibidem deponit Crucem super velum & cussinum.

n *Depositis calceamentis.*] A latere Epistolæ prope scamnum illi paratum

ad sedendum: & Celebrans adorans solus, deinde ministri simul, & Diaconus quidem cum stola sua lateri, quam non deponit usque ad finem Officij, ex *Carim. Episc. lib. 2. cap. 26.* Subdiaconus autem in Albis, ex rita Cappellæ Papalis & Romano: alij de Clero in suo quisque habitu choral, calcæis tantum depositis, ex laudabili consuetudine.

o *Adorandam.*] Adorantis habitus autem

auctor S. Gregorius est, ex S. Antonino par. 2. cap. 3. tit. 12. Habetur in Ord. Romano, & in Sacrament. Gregor. cum minoribus carimonijs. Conuenit autem, vt vniformis sit omnium actio pro locorum consuetudine, tum in osculo membrorum Crucifixi, tum in aequali pausa, qua singuli genua flectunt. Ad singulas adorationes dici potest Verlus, *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundum.* Ordo adorationis est, vt quilibet laicus, etiam Princeps, post Clerum adoret; Prælati verò, si qui adsunt, post Celebrantem.

p Cantantur impropria.] Ordo Romanus. eadem legat Sacerdos sedens cum ministris, Carimon. Pap. lib. 2. sect. 1. cap. 51.

Impropria continent verba Latina & Græca in laudem Christi, non Hebræa; quia Iudæi negauere Christum, & reprobauerunt, Rupert. lib. 6. cap. 19. Agios & Trifagion hoc Græcè dicitur adhuc, ex instituto S. Sabbæ apud Baron. anno 492. Hymni, *Pange lingua gloriosi*, auctor est Venantius Fortun. ex Baron. infra citando.

Si repetitio est facienda ob longiorem adorationem, fiat ab Hymno, *Pange lingua*, vt in Missali.

- 13 Circa finem adorationis Crucis accenduntur 9 candelæ super Altare: & Diaconus accipiens bursam Corporalium, extendit Corporale more solito, & iuxta illud ¹ ponit purificatorium: & finita adoratione, Crucem reuerenter accipit, & ² reportat ad Altare. Postea ordinatur Processio ad locum, vbi pridie Sacramentum repositum fuerat. Præcedit ³ Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, & Clerus per ordinem, vltimus Sacerdos cum ministris. Cum peruentum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intorticia, quæ non extinguuntur nisi post sumptionem Sacramenti: & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum: Diaconus interim aperit capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini: postea Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus thuribulis, Diacono ⁴ nauiculam ministrante, & genuflexus ⁵ incensat Sacramentum: tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula, ⁶ dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat: & procedunt ordine quo venerunt: ⁷ defertur baldachinum super Sacramentum: & duo Acolythi cum thuribulis continue Sacramentum incensant: interim cantatur Hymnus, ⁸ Vexilla Regis prodeunt. ⁹ Cum venerit Sacerdos ad Altare, ¹⁰ posito super illud Calice, genuflexus rursus incensat, & accedens ¹¹ deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet: & accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super Corporale,

nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit ^e vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam: sed accipiens Calicem à Diacono, ponit super Altare, ^f nihil dicens: & Diaconus illum cooperit palla: deinde imponit incensum in thuribulo ^g absque benedictione, & incensat oblata, & Altare ^h more solito, genuflectens antè & post, & quandoque transit ante Sacramentum. Cùm incensat oblata, dicit, & ipse non incensatur.

q *Candela super Altare.*] Et item eæ, quæ super Credentiam habentur pro Acolythis.

r *Ponit purificatorium.*] Ad cornu Epistolæ, loco solito: & tunc etiam transfertur à Cærimoniario Missale ad cornu Euangelij cum cussino.

s *Reportat ad Altare.*] Quo casu nemini reuerentiam faciat. sed & Celebrans assurgat transeunti Cruci, ex *Cerim. Episc. lib. 2. cap. 26.* cui genuflectit simul cum Subdiacono. quod hodie faciunt omnes omnino in honorem crucifixi Domini nostri, ex *Cerimon. Episc. lib. 2. cap. 25. & 26.* Amoueantur statim ab Acolythis tapete & cussinus cum velo. Quæ delatio Crucis ad Altare cum Processione sequenti à Pio V. statuta fuit; nec in antiquioribus Missalibus habebatur.

Si multus adest populus, poterit collocari alia Crux à Sacerdote cum Stola nigra ante aliud Altare, ad quam adorandam accedant tum mares, tum feminae, ne Processio nimis differatur, & Officium sequens.

t *Subdiaconus cum Cruce.*] Hoc est, alter paratus, vt Subdiaconus Missæ, non cum Dalmatica, vt scripsit *Alcoer*, excepto tamen Manipulo, defert autem Crucem processionalem discoopertam. Duo Thuriferarij præcedunt Subdiaconum sine incenso in

Thuribulis, quia nondum est Processio sacra, sed aditus ad eam; & ideo itur ad locum destinatum per viam breuiorem Ibi omnes genuflecti orant, exceptis Subdiacono, qui gestat Crucem, & Acolythis.

u *Nauiculam ministrante.*] Omituntur oscula manus & rerum in hac Missa.

x *Incensat Sacramentum.*] Vt heri, & statim imponitur eius humeris velum album, non nigrum.

y *Dat ad manus Sacerdotis.*] Nimirum stans Diaconus.

z *Defertur baldachinum.*] Non nigrum, vt aliqui solent, & malè. debet enim esse simile velo quod Calicè tegit, & esse illud idè quod heri tegebatur.

a *Vexilla regis produnt.*] Cuius auctor, ex *Baronio anno 566.* fuit Venantius Fortunatus.

b *Cùm venerit Sacerdos ad Altare.*] Subdiaconus Crucis, deposita Cruce, vbi minus impediatur, in latere Epistolæ genuflectit. Acolythis deponunt candelabra super Credentiam. Clerus in plano Cappellæ circumdat Altare genibus flexis.

c *Posito super illud Calice.*] Hoc est, vt pridie, cum ministerio Diaconi. Nam Diaconus genuflectens accipit Calicem de manu Celebrantis stans, & deponit super Altare, genuflectit, descen-

descendit, ministrat nauiculam stanti Sacerdoti pro impositione incensi: & deposito humerorum velo, Celebrans genuflexus rursus incensat Sacramentum vt prius. Recedit alter ex Thuriferarijs post hanc incensationem.

d *Deponit Hostiam.*] Facta prius genuflexione, & amoto à Diacono velo albo paruo à Calice. Neque debet sponte tangere Sacerdos Hostiam, neque ideò prius lauare manus; quod aliqui scripsere: si tamen accidat, vt tangat, purificet statim digitos, quod in hac Rubrica sub conditione dicitur, non autem iubetur.

e *Vinum cū aqua.*] Habet *Ord. Rom.* f *Nihil dicens.*] Neque signum Crucis, vt aliàs, faciens cum Patena, aut Calice.

g *Absque benedictione.*] De hac incensatione nihil antiqui. De benedictione verò noua Rubrica est in recognitione Missalis addita, est enim dubitatum, An benedici hoc loco debeat incensum, & videbatur affirmandum, quia incensandum est præterea Altare, & tunc benedicitur incensum, etiam coram Sacramento, in *Carimon. Episc. lib. 1. cap. 23.* vbi, cum excipiat à benedictione incensum in principio & in fine Processionis, quæ fit in Feria quinta & sexta maioris Hebdomadæ, nulla mentione facta oblatorum huius diei, dicendum videbatur, ibidem non excipi à benedictione incensum in incensatione hac oblatorum. *Marcellus* quoque in *Carimon.*

Pap. lib. 2. cap. 51. scribit, poni incensum à Papa *more consueto*; ergo cum benedictione. Vrgere quoque videbatur illud, quod dicitur, *Incensum istud à te benedictum.* Sed vim faceret, si diceretur, *à nobis benedictum:* & hac die verbis vtimur minùs proprijs, vt, *Sacrificium*, in seq. Quid ergo? Nihilominùs tamen, cum in Missa hodierna expressè omnia describantur quæ dicenda sunt, ita, vt quidquid de consueta Missa hoc loco omititur, omittendum esse prorsus videatur: & cum omiſsa fuerint in textu omniū Missalium verba benedictionis incensi, & solita dici ante incensationem oblatorum, *Per intercessionem*, &c. & expressè posita sint reliqua verba totius incensationis; in eam partem ab ijs, quorum intererat, me presente, in recognitione Missalis itum est, vt omittatur incensi benedictio. & hac die videtur congruum, nihil prorsus debere benedici. In *Carimon. Episcoporum loco cit.* benedicitur incensum, quando alij quoque præter Altare, quod Christum significat, incensantur. sed hodie neque ipse Celebrans incensatur. *Marcellus* etiam explicatur *more consueto*, id est ter, cum ministerio Diaconi, &c.

h *More solito.*] In recognitione Missalis secundum prædictam sententiam, *more solito* cadere dictum fuit super incensationem oblatorum & Altaris tantum, non super impositionem incensi, quod hodie magis declaratum est.

14 Postea aliquantum extra Altare in cornu Epistolæ ¹ lauat manus, nihil dicens: deinde in medio Altaris inclinatus, ¹ iunctis manibus dicit.

¹ *Lauat manus.*] Facie ad populum versæ.

¹ *Iunctis manibus.*] Id est super Altare, vt aliàs.

15 *Deinde versus ad populum in cornu Euangelij, dicit more solito, Ora-
te fratres.*

Et dum se vertit, caueat, ne vel mi-
nimùm terga vertat Sacramento, vt
mox dicitur. Vidésne, quòd *more so-
lito* non includit omnia de more;

16 *Et per eandem viam reuertitur, non perficiens circulum: & conse-
quenter, omisus alijs, dicit.*

Si, omisus alijs; ergo non di-
citur *Suscipiat*, neque aliud quid-
quam quòd hìc non sit descri-
ptum.

17 *Sacerdos sub silentio dicto Amen, eadē voce, qua dixit, Pater noster, ab-
solutè sine Oremus, in tono Orationis Missæ serialis dicit, Libera nos.*

Ita Ordo Romanus, & Sacramenta-
rium Gregorianum; in quo nihil aliud
præterea de Missa habetur pro eius-
dem fine.

Tria hæc, *Præceptis, Pater noster,
Libera nos*, triduum Sepulturae Christi
significant, *Honor. in Gemm. libro 3.
cap. 96.* Alta voce dicitur, *Libera nos*,
vt pateat hodie descensus Christi in
Limbum ad liberandos Patres, quod
aliàs docuimus in Expositione mystica
Missæ cum *Duran. lib. 4. c. 49.* Diacono
ad *Pater noster* descendit, vt aliàs,
cum Subdiacono post Celebrantem.
Dicit autem manibus extensis, neque
se signat cum Patena, vt aliàs.

18 *Tunc Celebrans, facta reuerentia vsque ad terram, supponit Pate-
nam Sacramento, quod in dextra accipiens, m eleuat, vt videri pos-
sit à populo: & statim n supra Calicem diuidit in tres partes, qua-
rum ultimam mittit in Calicem more solito, nihil dicens. o Pax Do-
mini non dicitur, v nec Agnus Dei, q neque pacis osculum datur.
Postmodum r prætermisus duabus primis Orationibus, dicit tantum
sequentem, Perceptio, &c.*

m *Eleuat, vt videri possit.*] A Pio V.
hoc fuit additum. Non eleuatur Pa-
tena, quam tenet manu posita super
Altare; nec eleuatur Planeta, nec in-
centatur Hostia. eleuatur autem alte-
ra tantum manu, ad differentiam ele-
uationis quæ fit post consecrationem,
ne hac die videatur de nouo con-
secrata.

n *Supra Calicem diuidit.*] Diacono
cum debitis reuerentijs discoope-

rit Calicem, & cooperit, vt aliàs. Ce-
lebrans mittit particulam in Calicem
sine aliquo Crucis signo, quod firm-
uit Decreto sacra Rituum Congrega-
tio die 28. Augusti 1627. Et licet hìc
dicatur *more solito*, cadit hoc verbum
super totam Hostiæ diuisionem, non
præcisè super immissionem particu-
læ. Vides hoc etiam loco, quòd *more
solito* non dicit, omnia de *more so-
lito* fieri.

o Pax Domini non dicitur.] Ita Ordo Romanus.

p. Nec Agnus Dei.] Quia ordinatur ad pacem dandam, vt in tertio patet, *Dona nobis pacem.*

q. Neque pacis osculum datur.] Negat Ordo Romanus in odium osculi Iudæ, Amalar. libro 1. cap. 13. tum quia publicum erat ieiunium populi, ex Tertull. de Oratione; tum quia nullam hac die fit Sacrificium,

ex Albaspin. lib. 1. de Vet. rit. obseru. 17.

r. Pratermissis, &c.] Omittuntur duæ Orationes; prima, quia est de pace; secunda, quia mentionem facit de sanguine: tertia dicitur, & manibus iunctis super Altare, vt aliàs, in quò solum de corpore Christi agitur. Fit Communio Sacerdotis, vt in Missali; ad quam Ministri stant capite inclinato, vt aliàs.

19 Deinde, ^r ommissis omnibus quæ dici solent ante sumptionem Sanguinis, immediatè particulam Hostiæ cum vino ^r reuerèter sumit de Calice. Et more solito, ^u facta ablutione digitorum, & sumpta purificatione, in medio Altaris inclinatus, manibus iunctis dicit, Quod ore, &c.

[^r Ommissis omnibus.] Quia in ijs de sanguine fit mentio. Diaconus Calicem discooperit, & cum Celebrante genuflectit.

^r Reuerenter sumit de Calice.] Neque se signat, vt aliàs, cum Calice: quod & decreuit sacra Rituum

Congregatio die 28. Augusti 1627.

^u Facta ablutione.] Non Calicis, sed tantum digitorum in Calice, ministrante Subdiacono ampullas. Extinguuntur hoc loco, dum fit ablutio, non prius, cerei à Clero delati.

20 Non dicitur, ^x Corpus tuum Domine, ^y nec Postcommunio, ^z nec Placeat tibi, nec datur benedictio, sed facta reuerentia Altari, Sacerdos cum ministris discedit: & dicuntur Vesperæ sine cantu, & ^a denudatur Altare.

^x Corpus tuum Domine.] Omittitur, quia sanguis commemorandus esset, qui non extitit in Calice.

^y Nec Postcommunio.] Quia nemo alius communicat apud Rom. ex Alcuino cap. de Cæna Domini, vbi testem citat Augustinum ad Ianuarium. Neque consequenter Communio dicitur, quæ dicebatur tempore Communionis populi, & vt diximus in Expositione mystica Missæ, lætitiâ significat Apostolorum, quæ hac die desideratur.

^z Nec Placeat.] Non ob eam ratio-

nem; quia Sacrificium in ea nominatur prece, quod non fit hodie, nam supra nominatum est in *Orate fratres*; sed quia hic expressè diceret Sacerdos, se obtulisse Sacrificium, quod non est verum. Est autem verum, in Sacramento Christi esse Sacrificium Sacerdotis & populi, seu victimam Sacrificij, latè sumpto vocabulo Sacrificij, vt in hoc casu docet Suarez. 3. par. disp. 75. sect. 4. in fine, quod in *Orate fratres* dicitur. & hoc idem voluit Durandus loco citato.

K k 3

21 Dia-

21 Diaconus librum claudit; Subdiaconus, plicato Corporali, & in burfam reposito, reportat Calicem ad Credentiam: & postremo cum debitis reuerentijs redeunt omnes, vnde, & modo quo venerant.

a *Denudatur Altare.*] Ab Acolythis, à quibus & nudatur Credentia, & candelæ extinguuntur post Vesperas. Si reportanda est Crux, vt eam populus adoret, ad priorem, seu alium locum, supponantur eidem eadem que prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote post Vesperas.

22 Habet autem mysterium, ait *Duran. loco citato*; quia in fine mundi Hebræa gens salutem consequetur, & Crucem adorabit. Sed deceret magis, vt dictum est, aliam Crucem poni pro adoratione populi post adorationem primam.

23 Pyxis, quæ remansit cum particulis in loco pro Calice & Hostia deputato, portatur ad aliud Sacellum in loco remotiori præparatum cum luminibus, *Carimon. Petr. Ruyz.* & placet, ne in Ecclesia sint luminaria in Matutinis sequentibus, & Officio Sabbati, vltra præscripta.

24 Quæritur, An occurrente Festo Annuntiationis beatæ Virginis in Parasceue, teneantur fideles interesse Officio prædicto, quod loco Missæ celebratur? & An ratione Festi ministrari possit Eucharistia alijs quàm infirmis? Scio, alicubi edicto Episcopi translatum fuisse hoc Festum cum suo præcepto in diem, quo ex Rubricis recitandum erat Officium: & cum hac mutatio Festi vniuersalis excedat facultatem Episcopi, de Maiorum auctoritate factum esse tunc credidi; quo casu cessauit prima dubitatio, non au-

tem admiratio, quod Episcopus transferret Festum de præcepto vniuersale, non translatum alibi, neque Romæ à Papa. Immutato igitur Festo, sacra Rituum Congregatio vetuit Missam fieri hac die de B. Virgine, etiam in *Ede. Lauretana*, etiam ratione concultus populi, seu Festi tituli Ecclesiæ, die 9. *Maij* 1606. deinde anno, quo contigit, censuit die 19. *February* 1622. non teneri fideles interesse prædicto Officio.

25 Ad aliud verò dubium eadem respondit eadem die, seruandam esse vniuersalis Ecclesiæ præsentem consuetudinem, non ministrandi, nisi infirmis, hac die Eucharistiam. Et quidem, licet *Ordo Roman. cum Sacrament. Gregoriano* concedat Communionem Clero, & alijs; tamen antiquitus, *Augustino teste*, vt dixi, Romani non communicabant hac die. *Innocent. in cap. Sabb. de Cons. Dist. 3.* Sacramenta penitus non celebrari tradit & in Rubrica nostra Missalis de infirmis tantum est mentio, vt illis referretur pridie Sacramentum. *Franciscus* eadem docet *1. part. cap. 30. à num. 10. de Temp. Hor. Can. & Albas. de Veritibus lib. 1. obseru. 14.* negat, in ieiunio rigoroso, & in calore maximo prædictis temporibus Eucharistiam distulisse.

26 Abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Feria 6. sanctissimum Sacramentum à S. Congregatione Cardinalium super negotia Episcoporum die 22. *Martij* 1596. vt alienus à ritu, & legitimo sensu sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus idem distulit Processionem, & Festum Corporis Christi.